

Stockholm 2017-03-27

YTTRANDE
DNR:M2017/00089/R

Branschföreningen Kosmetik- och hygienföretagen – KoHFs svar på:

Remiss – förbud mot plastpartiklar i kosmetiska produkter som är avsedda att sköljas av

Branschföreningen Kosmetik- och hygienföretagen (KoHF), som samlar drygt 150 medlemmar av vilka c:a 100 företag levererar kosmetiska produkter till den svenska marknaden.

Vi avstyrker förslaget till fullo med följande motiveringar

- Förslaget följer inte proportionalitetsprincipen.
- Produktlagstiftning hör hemma på europainivå.
- Förbud mot problem som löser sig själva är slöseri med resurser
- I förslaget fastslås att alla polymerer utgör mikroplast, detta innebär bland annat att cellulosa, DNA och proteiner är plast och toalettpapper bör därför inte spolras ned i avloppet. Detta är inte rimligt.
- Ett generellt förbud mot polymerer, naturliga som syntetiska, är knappast önskvärt och innebär även förbud mot de ersättningar som branschen använder istället för syntetiska mikroplaster, till exempel skal av kokosnötter.
- Förslaget innebär onödiga och omöjliga utredningsuppgifter för kemikalieinspektionen.
- Frankrike har redan ett förbud, varför vill regeringen ta fram ett helt eget förbud med definitioner?
- Regeringen bör använda sakkunniga myndigheter i utformning av förslag i det fall genomförbarhet är önskvärt.

Allmän motivering

Regeringen avser att lösa ett problem som inte finns eftersom dessa mikroplastkorn i praktiken redan är avvecklade. Samtidigt skapas en rad andra problem. KoHF (tidigare KTF) varnade för detta i en debattartikel i SVD den 27/1-2016. Den¹ är lika aktuell nu som då.

Tanken med den inre marknaden är att vi ska ha samma produktregler för att kunna handla med varandra. Lagar om innehåll i produkter ligger därför på EU-nivå. Fördelen med det är också att vi slipper ha 27 olika lagar i de 27 olika länderna med olika lydelse och olika tolkning. Minskad byråkrati gynnar alla medborgare.

Frankrike har redan en lag mot mikroplaster i kosmetika². Att regeringen förbiser detta och istället väljer att ta fram ett helt eget förslag för Sverige som dessutom inte är genomförbart är förvånande.

Kemikalieinspektionens ursprungliga förslag var inte önskvärt, men möjligen genomförbart.

Att skapa byråkrati och extra besvärligheter (se nedan) för att lösa problem som inte finns kan inte ses som annat än en oansvarig användning av statens resurser.

¹ <https://www.svd.se/ar-det-rimligt-att-forbjuda-kosmetika>

² https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=3064770B00FE4FDD24C2DE4AA30B4B55.tpdila08v_3?cidTexte=JORFTEXT000034154540&dateTexte=&oldAction=rechJO&categorieLien=id&idJO=JORFCONT000034154506

Specifika påpekanden

Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen är en juridisk term som kortfattat innebär att åtgärder från staten inte ska gå utöver det som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Är det rimligt att lägga tid och resurser på 1/1000 av ett eventuellt problem som ändå löser sig självt? Är det en ansvarsfull användning av statens resurser? Och är det ett bra sätt att minska regelkrånglet för företagen? Kemikalieinspektionen framhåller i rapport 2/16 - Förslag till ett nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter³ - farhågor för att ett nationellt förbud kan vara oförenligt med proportionalitetsprincipen, just med hänvisning till att det drabbar en enskild bransch som bidrar marginellt till det påstådda problemet. Eftersom regeringen nu menar att alla polymerer är att likställa med plast och ska förbjudas, blir detta brott mot proportionalitetsprincipen än tydligare.

Det finns inget problem att lösa

Innan branschen inledde avecklingen av dessa partiklar motsvarade de 0,05-0,1% av totala mängden mikroplaster^{4 5}. Kosmetikbranschen har alltså maximalt stått för 1/1000 av den mängd mikroplaster som kommit ut i havet.

Till och med 2016 har 82% av denna användning upphört på europeisk nivå⁶. I Sverige kommer inga nya produkter att komma in på marknaden efter år 2017 och år 2020 är produkterna avecklade i hela Europa. När den tänkta svenska lagstiftningen alltså ska träda i kraft blir den verkningslös.

Remissen och lagstiftningsförslaget (bilaga 1) stämmer inte överens

Den innevarande remissens namn berör "Plastpartiklar i produkter som är avsedda att sköljas av". I det bifogade lagstiftningsförslaget (bilaga 1) framgår det dock inte att det gäller produkter som ska "sköljas av" någonstans. Denna skillnad i lydelse ger omfattande konsekvenser då lagstiftningen därmed berör ett avsevärt större antal av produktkategorier.

Det finns redan en lag i Frankrike⁷

I Frankrike har de valt att reglera mikroplaster på nationell basis, vilket är olyckligt. Den franska lagen är i alla fall möjlig att implementera. KoHF förstår inte varför den svenska regeringen nu ska ta fram en helt egen nationell reglering som dels är omöjlig att implementera och dels fragmenterar den inre marknaden ytterligare till ingen nytta för vare sig konsumenter, företag eller miljön.

³ <http://www.kemi.se/global/rapporter/2016/rapport-2-16-forslag-till-nationellt-forbud-mot-mikrokorn-av-plast-i-kosmetiska-produkter.pdf>

⁴ <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M319/M319.pdf>

⁵ <http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2015/10/978-87-93352-80-3.pdf>

⁶ <https://www.kohf.se/nyheter2/2017/1/31/europeiska-kosmetikbranschens-underskning- visar-82-minskning-av-mikroplastkuler>

⁷ https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=3064770B00FE4FDD24C2DE4AA30B4B55.tpdila08v_3?cidTexte=JORFTEXT00003415450&dateTexte=&oldAction=rechJO&categorieLien=id&idJO=JORFCONT000034154506

Obegripligheter i förslaget

Regeringens förslag visar på brister i förståelsen för grundläggande naturvetenskap och är dessutom omöjligt att genomföra.

- **Regeringens definition av plast är tagen från definitionen av polymerer i REACH (EG 1907/2006). Detta innebär till exempel att cellulosa är plast, DNA är plast, proteiner är plast. Växter och djur består därmed till stora delar av plast enligt regeringen. Detta är knappast en definition som delas av så många utanför regeringskansliet.**
- Regeringen menar i sitt förslag att alla polymerer med rengörande effekt ska vara förbjudna, men att vissa "naturligt förekommande polymerer" ska vara acceptabla om kemikalieinspektionen är säker på att de "inte innebär någon risk för skada på miljön". Detta är en omöjlig uppgift för kemikalieinspektionen. Noll risk kan inte påvisas och det är ett faktum som gäller alla produkter. Prövar man att hålla en deciliter flytande tvål eller en flaska ketchup i ett akvarium med fiskar så överlever de inte, vid normal användning är dock dessa risker kanske osannolika och därmed acceptabla.
- **De alternativ till plastpartiklar/mikroplaster som leverantörerna redan har infört skulle inte utan vidare vara tillåtna, utan skulle behöva Kemikalieinspektionens undantag eller dispens. Alternativen omfattar såväl olika sockerarter som cellulosa (till exempel malda skal av kokosnöt) vilket enligt regeringens definition är plast. Detta är naturligtvis inte rimligt.**
- Totalförbudet mot polymerer är intressant på andra sätt också. Vi undrar varför regeringen tror att molekyler som består av en repetitiv sekvens av mindre molekyler per definition skulle vara särskilt farliga? På vilket sätt är andra icke-polymera partiklar bättre och vilka egenskaper är det som gör dem bättre i sådana fall?
- Polymerer är på grund av sin höga molekylvikt inte biotillgängliga. Av detta skäl är polymerer undantagna från REACH. Vad är det i denna fråga som regeringen anser vara så brännande att det föranleder förslag om nationell särslagstiftning på ett område där det finns en EU-förordning?
- På sidan 6 i förslaget anger regeringen utan närmare referens att "Cellulosa anses vara nedbrytbar". Dock är nedbrytbarhet som egenskap mycket intimt sammankopplad med den omgivande miljön. Exempelvis regalskeppet Vasa, som till stor del var byggd av cellulosa, låg på botten i 333 år utan att brytas ned. Den olja som vi använder att göra plast av, kommer till stor del av cellulosa från alger som inte brutits ned på över 90 miljoner år. Organiskt material fastläggs kontinuerligt i sediment på havsbotten i en omfattning av 5-10 miljarder ton årligen⁸. En stor del av detta är just i form av cellulosa. Menar verkligen regeringen att detta är ett problem?
Förr eller senare återförs dock kolet till atmosfären, oavsett om det funnits i form av cellulosa eller någon annan polymer eller annat ämne. Beroende på den omgivande miljön tar nedbrytningen allt från några sekunder till årmiljoner. Detta kretslopp kallas för "kolcykeln"⁹, och är en av grunderna för liv på jorden.
Internationellt vedertagna definitioner av nedbrytbarhet som är mer avancerade än begreppet "anses", kan hittas i "OECD guidelines for testing of chemicals"¹⁰

⁸ <http://www.scopenvironment.org/downloadpubs/scope21/chapter18.html>

⁹ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Kolcykeln>

¹⁰ http://www.oecd-ilibrary.org/environment/oecd-guidelines-for-the-testing-of-chemicals-section-3-degradation-and-accumulation_2074577x

- I det fall regeringens förslag vore klokt från miljösynpunkt borde det rimligen utvidgas till andra sektorer som bidrar till betydligt mer "mikroplast" i avloppet. **Toalettpapper möter till fullo regeringens definition av mikroplast då det består av en olöslig polymer som är mindre än fem millimeter i en dimension och är tänkt för rengöring. Ser vi toalettpapper som en kosmetisk produkt vill alltså regeringen förbjuda att det spolras ned i toaletten eftersom det utgör "mikroplast". Dock kan man enligt regeringen tydligen söka dispens hos kemikalieinspektionen. Går förslaget igenom blir det således än viktigare att kemikalieinspektionen intensifierar sitt arbete för att korta handläggningstiderna.** Och hur gör vi med rakning? Kan vi verkligen acceptera att vi dagligen avlägsnar plast enligt regeringens definition (polymerer i form av proteinerna keratin och melatonin i hårstrået) från våra kroppar och helt samvetslöst låter det rinna iväg med avloppsvattnet, samtidigt som vi använder oss av kosmetiska produkter som raktvål eller rakkräm?

Vad ska vi med det europeiska samarbetet till?

Oavsett vad man har för inställning till hur det europeiska samarbetet fungerar så är Sverige en nation som är starkt beroende av handel. Handel som underlättas av minskat krångel.

Den detaljerade produktlagstiftning som regeringen, till ingen nytta, avser införa här ska egentligen ligga på EU-nivå. Regeringen tycker istället att det är rimligt att alla EUs medlemsländer ska införa var sin egen lag. 27 olika förslag ska stötas och blötas i 27 olika länder och ge upphov till 27 olika lagstiftningar på en mängd olika språk. Detta blir ett gigantiskt krångel stick i stäv med själva grundtanken om en inre marknad och samtidigt till ingen nytta för miljön.

Är Sverige en kunskapsnation?

Vi tycker det är anmärkningsvärt att Sveriges som delar ut nobelpriset i kemi och som historiskt upptäckt flest grundämnen per capita av alla länder, har en regering som lägger fram så illa genomtänkta förslag. Vi menar att regeringen bör använda berörda sakmyndigheter för att ta fram förslag så att de i varje fall är genomtänkta rent naturvetenskapligt.

Dessutom vill samma regering lägga resurser på att lösa obefintliga problem genom att införa obegriplig svensk särslagstiftning i frågeställningar som hör hemma på europeisk eller global nivå.

För Kosmetik- och hygienföretagen – www.kohf.se

Olof Holmer, VD olof.holmer@ktf.se